

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Kutatás-fejlesztési Helyettes Államtitkárság

**A kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról
szóló törvény koncepciója**

Budapest, 2003. szeptember

A kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény koncepciója¹

1. A törvény szükségessége

Az éles nemzetközi versenyben az egyes országok versenyképessége, jóléte és a fenntartható fejlődés esélye elsősorban a társadalom és a gazdaság innovatív képességén, azaz mindenekelőtt tudásán, rugalmasságán, tanulási és együttműködési képességén múlik.

A 2002 májusában közzétett kormányprogram és a 2002 augusztusában elfogadott Középtávú Gazdaságpolitikai Program a kutatás-fejlesztést és az innovációt súlyponti területként jelölte meg, kiemelve a következő területeket: innovációbarát szabályozási környezet megteremtése, Magyarország – mint kutatás-fejlesztési helyszín – vonzóvá tétele, a szellemi tulajdon védelmének erősítése, a kis- és középvállalatok innovációs forrásainak bővítése. E célok megvalósítása hosszú távú, törvényi szintű szabályozást tesz szükségessé – a kutatás-fejlesztés és az innováció sajátosságait figyelembe véve – mind a kormányzati irányítás, mind a gazdasági szabályozás rendszere, mind a K+F-tevékenység célzott támogatási eszközzrendszere területén.

A kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció támogatása általában többéves projektek keretében történik, ami nem illeszkedik az éves költségvetési finanszírozás módszeréhez, ezért a stabil és kiszámítható finanszírozás megoldása – egy elkülönített állami alap létrehozása – törvényi szintű szabályozást igényel.

Az EU 6. Kutatási, Technológiafejlesztési és Demonstrációs Keretprogramjában való eredményes részvétel megkívánja az erőteljesebb illeszkedést az EU-tagországok rendszeréhez, amelyek többsége az innovációs rendszer hatékony működését, biztonságát és koordinációját segítő jogi kereteket törvénnyel teremtette meg. (Törvény segíti az innovációt számos EU-n kívüli országban is, például az Egyesült Államokban, Japánban, Izraelben és Dél-Koreában.)

Az Európai Kutatási Térségbe való eredményes beilleszkedés szükségessé teszi, hogy Magyarország is közeledjen az Európai Unió barcelonai csúcserőkezletén megfogalmazott és közleményben kodifikált azon céljához, hogy az EU 2010-re a világ vezető tudásalapú gazdasági régiójává fejlődjön. Ehhez az EU megítélése szerint szükséges a magán és az állami kutatás-fejlesztési tevékenység összehangolása, a K+F-kapacitások továbbépítése, az interdiszciplináris és multidiszciplináris témák mainál erőteljesebb támogatása. Szintén nagy hangsúlyt ad a Közösség a kutatás-fejlesztési célokra történő ráfordítások növelésének, és azt a célt tűzte ki, hogy 2010-re ennek mértéke érje el a GDP 3 százalékát, és ennek kétharmada vállalati forrásokból származzon. Kívánatos, hogy ennek értelmében Magyarországon 2006-ra a K+F-ráfordítás érje el a GDP 1,8-1,9 százalékát, és ennek mintegy fele vállalati ráfordítás legyen.

¹ A koncepciót a Kormány a 2003. augusztus 13-i ülésén elfogadta.

Bár az EU által megfogalmazott cél egy ráfordítási (input) mutatóra vonatkozik, e mögött valójában a K+F-tevékenységgel közvetetten befolyásolható konkrét gazdasági célok állnak. Ilyenek, például a világgpiaci versenyképesség javítása, a gazdasági növekedés élénkítése, a tartósan magas – és nagy hozzáadott értéket létrehozó munkahelyekkel jellemzett – foglalkoztatottság elérése, az államháztartás, a külkereskedelmi és a fizetési mérleg (ezen belül a tudás és technológia áramlását mérő technikai fizetési mérleg) kedvező helyzete. A kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció – nehezebben számszerűsíthető – céljai között talán a legfontosabbak társadalmi jellegűek, mint amilyen az egészséges és képzett népesség, a gazdasági, szociológiai és környezeti szempontokat egyaránt figyelembe vevő fenntartható fejlődés és az ehhez szükséges tiszta, anyag- és energiatakarékos eljárások kifejlesztése és elterjesztése.

Annak érdekében, hogy az innováció jelentősége a társadalom széles körében tudatossá váljon, a tudománnyal, a kutatás-fejlesztéssel és az innovációval kapcsolatos társadalmi szemlélet formálására van szükség. A fejlett országok törvényei ilyen hatást is kiváltottak, és Magyarországon is várható, hogy egy ilyen törvény létrejötte – valamint a létrehozásához kötődő célok és érvek felszínre jutása – kedvező hatást gyakorol e tevékenységek ismertségére és elismertségére.

2. A törvény struktúrája

A törvény – jellege szerint – normatív kerettörvény, ami csak a szükséges mértékben tartalmaz deklaratív elemeket. A célkitűzések deklarációját a preambulum foglalja össze.

Preambulum

Abból a célból kiindulva, hogy

- javuljanak a kutatás-fejlesztés és az innovációs tevékenység feltételei, ezzel elősegítve a magyar gazdaságnak a tudás alkalmazására alapozott fenntartható fejlődését, hozzájárulva a magyar gazdaság versenyképességének növeléséhez, a nagyobb hozzáadott értéket termelő munkahelyek számának növeléséhez, az életminőség javításához;
- elősegítse a rendelkezésre álló természeti és emberi erőforrások takarékos felhasználását, a fenntarthatóság elveinek érvényesítését;
- támogassa az emberi egészség, a természeti értékek és a biológiai sokféleség megóvása érdekében a környezetbarát rendszerek és technológiák kifejlesztését és elterjesztését, valamint az épített környezet megóvását;
- az emberi erőforrások, az innovációs és kutatási infrastruktúra és az együttműködés révén elősegítse Magyarország sikeres illeszkedését az Európai Kutatási Térségbe;
- döntően a vállalkezési szféra innovációra irányuló ráfordításainak bővülése révén a hazai GDP-arányos K+F-ráfordítás fokozatosan közeledjen az Európai Unió jelenlegi tagállamainak átlagához (1,8-1,9 százalék);
- javuljanak a kis- és közepes vállalkozások lehetőségei a K+F-tevékenységbe történő bekapcsolódásra és eredményeinek alkalmazására, innovációs képességeik javítására;
- a központi források elosztására nyílt, esélyegyenlőségen alapuló pályázati rendszerben kerüljön sor, a közpénzfelhasználás átláthatóságának fokozásával, valamint a társadalmi és gazdasági hasznosítás szempontjainak tudatos, rendszerszerű érvényesítésével;

- érvényesüljön a közszféra és az üzleti szektor közötti hatékony innovációs együttműködés;
- javuljon a társadalomban a készség és képesség az új kutatási-fejlesztési eredmények befogadása iránt, fokozódjon a tudományos és innovációs teljesítmények ismertsége, elismertsége és társadalmi rangja;

az Országgyűlés a következő koncepcionális elemeket tartalmazó törvényt alkotja.

1. fejezet

A törvény alapelvei és hatálya

A törvény a következő, az Alkotmányban rögzített általános elvekre épül:

- „A Kormány meghatározza a tudományos (...) fejlesztés állami feladatait, és biztosítja az ezek megvalósulásához szükséges feltételeket.” [Az Alkotmány (1949. évi XX. tv.) 35. §-a (1) bekezdésének f) pontja.]
- „A Magyar Köztársaság tiszteletben tartja és támogatja a tudományos (...) élet szabadságát (...). Tudományos igazságok kérdésében dönteni, kutatások tudományos értékét megállapítani kizárólag a tudomány művelői jogosultak.” (1949. évi XX. tv.) „70/G. § (1) bek.)

Az általános alkotmányos elvek alapján a következő elvek és célok rögzíthetők.

a) A világgazdaságban felgyorsult tudományos és technológiai fejlődés a magyar gazdaság számára kedvező esélyeket hordoz, amelyeket – a fenntartható fejlődés elvének figyelembevételével – ki lehet használni a kutatás-fejlesztés, a kutatási eredmények hasznosítása és a technológiai innováció tudatos, koordinált fejlesztése révén.

b) A társadalom minél több tagjának ki kell fejlesztenie azt a készséget és képességet, hogy az új ismeretek létrehozásán és befogadásán keresztül, a tudományos és műszaki eredmények révén gazdasági és társadalmi hasznot hozzon létre.

c) A kutatás-fejlesztésben és az innovációs folyamatban történő részvétel, valamint az ezek eredményéből való részesedés terén érvényesülnie kell az esélyegyenlőség és a méltányosság elveinek.

d) Olyan intézményrendszerre van szükség, ami megteremti a nemzetközileg versenyképes kutatás-fejlesztés feltételeit, és segíti az új ismeretek gyors gazdasági és társadalmi hasznosulását.

e) A kutatás-fejlesztésre és az innováció támogatására rendelkezésre álló, központilag kezelt erőforrásokot nyílt, esélyegyenlőségen alapuló, lehetőleg pályázati rendszerben kell elosztani, kiemelt figyelmet fordítva a közpénzfelhasználás átláthatóságára és hasznosulására.

f) A törvény kezelje kiemelten a kis- és középvállalkozásokat, és különösen azok együttműködését a költségvetési gazdálkodási rendszerben működő és a nonprofit kutatóhelyekkel.

g) A törvény teremtsen ösztönző jogi-intézményi feltételeket a vállalati kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység, s ezen belül a vállalati ráfordítások növelése érdekében.

h) Az alapvető elvek és célok érvényesülése, illetve elérése érdekében a törvény tartalmazza a kutatás-fejlesztés meghatározó szereplőinek, így mindenekelőtt az állam, a felsőoktatás, az MTA kutatóhelyei, az egyéb költségvetési és nonprofit kutatóhelyek, a

vállalkozások, a gazdasági és szakmai kamarák, a könyvtárak és közgyűjtemények, az innovációt segítő szervezetek és intézmények feladatait, jogait és kötelességeit.

i) A törvény teremtsen meg annak lehetőségét, hogy a gazdaságpolitikában hangsúlyeltolódás történjen a minél több tudást és hazai specifikumot tartalmazó termékek és szolgáltatások elterjedése, a technológiai innováció, a kutatási-fejlesztési eredmények hasznosítása irányában.

A törvény tárgyi hatálya: a kutatás-fejlesztés, a kutatási-fejlesztési eredmények hasznosítása, valamint az ezeken alapuló technológiai innováció támogatása és ösztönzése, az ezeket támogató keretfeltételek kialakítása.

A törvény alanyi hatályába tartoznak az államigazgatási szervek, beleértve az önkormányzatokat is, a Magyarországon bejegyzett gazdasági vállalkozások, a közhasznú szervezetek (így a nonprofit kutatóhelyek) és a költségvetési gazdálkodási rendszerben működő kutatóhelyek (ezen belül az egyetemek, főiskolák, az MTA kutatóhelyei, szaktárcák által felügyelt kutatóintézetek, közgyűjtemények és a szakirodalmi szolgáltatásokat nyújtó könyvtárak), valamint a Magyar Köztársaság területén K+F- és innovációs tevékenységet végző természetes személyek. A törvény tehát egyaránt kiterjed a közszférára, a nonprofit szférára, a vállalkozási szférára és a civil szférára, valamint a természetes személyekre.

2. fejezet

A törvényben használt fogalmak meghatározása

Azokat a fogalmakat kell definiálni, amelyekhez a törvényben szabályozás kapcsolódik. Ez pontosan a törvénytövege kodifikálása után határozható meg. A feltételezhető fogalmi kör a következő:

Alapkutatás

Alkalmazott kutatás

Kísérleti fejlesztés (az első három fogalom együtt: kutatás-fejlesztés)

Demonstráció

Determináció (pénzügyi elkötelezettség)

Inkubálás

Innováció

Kis- és középvállalkozás

Kockázati tőke

Konzorcium

Közgyűjtemény [az 1997. évi CXL. törvény, 1. sz. melléklet n) pontja szerint]

Kutatási-fejlesztési társulás

Kutató

Kutatóhely

Kutatóintézet

Költségvetési gazdálkodási rendszerben működő kutatóhely

Kis- és közepes vállalkozás

Magvető tőke

Nemzeti innovációs rendszer

Nonprofit kutatóhely

Spin-off vállalkozás

Technológia

Technológiadiffúzió

Technológiai innováció

Technológiatranszfer

Annak érdekében, hogy a kutatás-fejlesztés fogalmai megfeleljenek az OECD és az EU fogalomrendszerének – és az ezekkel harmonizált hazai jogszabályoknak, így a számviteli törvénynek és az állami támogatásokról szóló kormányrendeletnek –, a fogalmak közül a lehető legtöbbet az OECD 2002-ben kiadott Frascati Kézikönyvével, az 1996-ban kiadott Oslo Kézikönyvével, valamint az Európai Unió közösségi vívmányaival (*acquis*) összhangban szükséges meghatározni.

3. fejezet

Kormányzati munkamegosztás az innováció ösztönzése terén

A Kormány

- Biztosítja a tudományos élet szabadságát. Elősegíti az esélyegyenlőség és a versenysemlegesség érvényesülését a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció területén.
- Középtávú tudomány-, technológia- és innovációpolitikai (TTI) stratégiát tesz közzé, amelyet szükség szerint, de legalább két évente felülvizsgál. A középtávú stratégiát hosszabb időtávra kidolgozott stratégiai elemzések és technológiai előretekinthetőségek keretében alakítja ki. A TTI-politikai célok és eszközök kidolgozásában társadalmi egyeztetést és párbeszédet folytat a tudományos élet, valamint a gazdaság képviselőivel.
- Megvalósítja a saját TTI-politikáját, ennek részeként meghatározza és összehangolja a minisztériumok és a Kormánynak közvetlenül alárendelt szervek TTI-politikai tevékenységét; gondoskodik arról, hogy a TTI-politika hosszabb távú szempontjai a kormányzati koordinációban és döntési rendszerben a megfelelő szinten érvényesüljenek. Ennek érdekében Tudomány- és Technológiapolitikai Kollégiumot és Tanácsadó Testületet működtet. A TTI-politika kormányzati feladatainak ellátásáért felelős kormányzati szervet hoz létre és működtet.
- Az éves költségvetés előterjesztésekor javaslatot tesz a TTI-politikai célok megvalósítását szolgáló pénzeszközökre, valamint egyéb költségvetési ösztönző eszközökre.
- Gondoskodik a kutatás-fejlesztést végző költségvetési gazdálkodási rendszerben működő intézményrendszer létrehozásáról és működtetéséről, és megteremti annak szervezeti és működési feltételeit. Ennek keretében alapellátásban részesíti a költségvetési gazdálkodási rendszerben működő kutatóhelyeket.
- Nemzetközi normáknak megfelelően gondoskodik a pályázati rendszerek működésének értékeléséről. Megteremti az értékelést végző szakértői testületek működési feltételeit.
- Szabályozza a költségvetési gazdálkodási rendszerben működő kutatóhelyek kereseti és foglalkoztatási viszonyait, működteti az állami forrásból támogatott kutatási-fejlesztési projektek információs rendszerét, és a pályázati rendszerek értékelésének tapasztalatai alapján alakítja a kutatás- és innovációtámogatás eszközeit.
- Ösztönzi és támogatja a nonprofit kutatóhelyek létesítését és fejlődését.
- Előmozdítja az EU kutatási-fejlesztési programjaiban és a más nemzetközi tudományos és technológiai együttműködésekben történő részvételt.

- Az érintettekkel közösen megteremti és működteti a kutatók és a civil társadalom közötti párbeszéd fórumait.
- Ösztönzi a vállalkozásokat a K+F-tevékenységbe és a K+F-eredmények hasznosításába történő befektetésekre, kutatási-fejlesztési munkahelyek létrehozására, valamint innovatív, a korszerű tudást és technológiát befogadni és fejleszteni képes munkaerő alkalmazására, képzésére.
- Gondoskodik a szellemi tulajdon hasznosulásának ösztönzéséről és támogatásáról.
- Átlátható pályázati rendszereken keresztül pénzügyi támogatást nyújt a kutatás-fejlesztési és kutatási eredmények hasznosítására irányuló tevékenységhez, a nemzeti innovációs rendszer infrastruktúrájának fejlesztéséhez. A nemzetközi versenyszabályokkal összhangban, pályázati úton erősíti a magyarországi vállalkozások magasabb hozzáadott értéken alapuló üzleti sikerét.
- Ösztönzi és támogatja a vállalkozások együttműködését a költségvetési gazdálkodási rendszerben működő és nonprofit kutatóhelyekkel. Ösztönzi a vállalkozások egymás közötti, hálózatjellegű kutatási és innovációs együttműködését, segíti az ilyen együttműködést szolgáló önszerveződési keretek létrejöttét és működését.
- Ösztönzi és támogatja a vállalkozások innovációs tevékenységét segítő szolgáltatások nyújtását.
- Ösztönzi és támogatja a régiók innovációs kapacitásának és keresletének növelésére irányuló kezdeményezéseket.
- Kétévente beszámol az Országgyűlésnek a középtávú stratégia végrehajtásáról.

Tudomány- és Technológiapolitikai Kollégium

A Tudomány- és Technológiapolitikai Kollégium (Kollégium) a miniszterelnök vezetésével működő, legfelső kormányzati tudomány-, technológia- és innovációpolitikai (TTI) egyeztető fórum. A Kollégium megtárgyalja a Kormány számára készített tudomány-, technológia- és innovációpolitikai tárgyú előterjesztéseket, állást foglal az azokban felvetett kérdésekről, összehangolja a TTI-politikát érintő feladatokat, megvitatja a kormányzati intézkedést igénylő aktuális kérdéseket, és elősegíti ezek megoldását.

Tudomány- és Technológiapolitikai Tanácsadó Testület

A Kormány a Tudomány- és Technológiapolitikai Kollégium által végzett állami feladatok ellátásának segítése érdekében tanácsadó, döntés-előkészítő, koordináló és értékelő testületként Tudomány- és Technológiapolitikai Tanácsadó Testületet (a továbbiakban: Testület) működtet. A Testület közreműködik az országos TTI-politikának a társadalom- és gazdaságpolitikával összehangolt kidolgozásában.

A Testület véleményezi a Kormány elé kerülő TTI-politikai tárgyú előterjesztéseket, a kutatás, fejlesztés és innováció stratégiai terveit, a döntési javaslatokat; véleményezi a kutatás-fejlesztés és az innováció állami támogatását és ösztönzését szolgáló pénzügyi források költségvetési tervezését és felhasználásának stratégiáját; véleményezi a pénzügyi források felhasználásáról szóló beszámolókat.

Megjegyzés: a koncepció államigazgatási egyeztetésével párhuzamosan a Kormány az 1033/2003 (IV. 18.) kormányhatározatban fogadta el a Tudomány- és Technológiapolitikai Kollégium, valamint a Tudomány- és Technológiapolitikai Tanácsadó Testület létrehozására és működésére vonatkozó szabályozást, ezért a törvény koncepciójában ennek részletei már nem szerepelnek.

A minisztériumok feladatai a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció területén

Kezdeményezik, finanszírozzák és koordinálják a tárca felelősségi körébe tartozó stratégia kidolgozását és a szakmapolitikai intézkedések megalapozását szolgáló kutatási-fejlesztési tevékenységet, felügyelik a szakmapolitikájuk tudományos megalapozását végző, szakterületükhöz tartozó kutató-fejlesztő szervezeteket.

Gondoskodnak szakterületükön a kutató-fejlesztő és innovációs szakemberek képzéséről, továbbképzéséről.

Tervezik és kezelik a K+F és innovációs célú tárcaforrásokat. Támogatják a kutatási-fejlesztési eredmények hasznosítását, ösztönzik az ehhez szükséges szakmai hálózatok kialakulását és az egyéb formában megvalósuló együttműködést. Az érintettekkel közösen megteremtik ennek szervezeti és intézményi feltételeit. Gondoskodnak a közérdekű ismeretek nyilvánosságra hozataláról.

Együttműködnek a kormányzati tudomány- és technológiapolitika koordinálásáért felelős kormánysszervvel, figyelemmel kísérik az ágazatukba tartozó vállalkozások és más kutatóhelyek K+F-tevékenységét, a kutatási eredmények hasznosulásának feltételeit. Az innováció elősegítésére meghozzák a feladat- és felelősségi körükbe tartozó döntéseket, illetve kezdeményezik az azon túli, további szükséges intézkedéseket.

Feladat- és felelősségi körüknek megfelelően részt vesznek a tudomány- és technológiapolitika koordinálásáért felelős kormánysszerv által kidolgozandó országos koncepciók, célkitűzések kialakításában.

Támogatják a tárca felelősségébe tartozó szakterületek számára szakirodalmi ellátást nyújtó hagyományos és elektronikus könyvtári szolgáltatások fejlesztését.

Feladat- és felelősségi körüknek megfelelően nemzetközi szakmai együttműködést folytatnak, és ellátják a nemzetközi megállapodások alapján rájuk háruló feladatokat.

A kormányzati tudomány- és technológiapolitika koordinálásáért felelős kormánysszerv

Megjegyzés: a törvény kidolgozásával párhuzamosan előterjesztés készül – a határozati javaslatban szereplő kormányhatározat-tervezet értelmében – az érintett kormányhivatalról.

A kutatás-fejlesztés ösztönzésével és hasznosításával kapcsolatos állami feladatok ellátására a Kormány létrehozta a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatalt (Hivatal) mint a tudomány- és technológiapolitika önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező országos hatáskörű szervét. A Hivatalt a Kormány irányítja. A Kormány irányítási jogkörében kiadja az alapító okiratot; jóváhagyja a Hivatal tevékenységéről szóló éves beszámolót; iránymutatást ad; ellenőrizz és beszámoltat. A felügyeleti jogokat a Kormány nevében az oktatási miniszter gyakorolja. A Hivatal önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv, előirányzatai felett teljes jogkörrel rendelkezik; a központi költségvetésben az Oktatási Minisztérium fejezetén belül fejezeti jogosultsággal rendelkező önálló címként szerepel, alkalmazottai köztisztviselők.

A Hivatal tevékenysége nem terjed ki az alapkutatással összefüggő állami feladatokra, és nem érinti az akadémiai törvényben szabályozott szervezetek funkcióit sem.

A Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal feladatai

- Elemző, javaslattevő, döntés-előkészítő és koordináló feladatkört lát el a tudomány-, technológia- és innovációpolitika kormányzati feladatai tekintetében.

- Javaslatot dolgoz ki a kutatási, fejlesztési és technológiai innovációs tevékenységek támogatási rendszerére, továbbá közreműködik a hazai és külföldi források felhasználásában, illetve ennek koordinálásában és nyilvántartásában.
- Működteti a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapot (továbbiakban: Alap).
- Felügyeli a Kutatás-fejlesztési Pályázati és Kutatáshasznosítási Irodát.
- Javaslatot dolgoz ki a kutatási-fejlesztési és technológiai innovációs koncepciók, stratégiák, célkitűzések, feladatok meghatározására, azok irányítási, intézményi és nemzetközi együttműködési rendszerének kialakítására, és közreműködik azok végrehajtásában.
- A kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs tevékenységek támogatási eszközeit értékelő rendszert működtet, a nemzetközi szakmai normák alapján, szükség esetén külföldi szakértők bevonásával.
- Figyelemmel kíséri a hazai és nemzetközi kutatási, fejlesztési és technológiai innovációs folyamatok fő irányait, technológiai hatásvizsgálatokat, az innovációs stratégia megalapozásához közép- és hosszú távú elemzéseket készít és készíttet, technológiai előretételeket végez.
- Részt vesz az átfogó fejlesztési terv kidolgozásában.
- Figyelemmel kíséri az ország kutatással, fejlesztéssel és technológiai innovációval foglalkozó emberi erőforrásainak alakulását, és közreműködik az ez irányú döntések előkészítésében.
- Kezdeményezi a kutatással és az innovációval összefüggő érdekek határozott megjelenítését kormányzati szinten a jogalkotásban, a gazdaságirányító tevékenységben, a pénzügyi szabályozásban, a költségvetési tervezésben. Részt vesz az állami költségvetés kutatási-fejlesztési célú előirányzatainak kialakításában.
- Javaslatot tesz a K+F- és innovációs eszköz- és intézményrendszer koncepciójának, konstrukciójának kialakítására, a K+F- és innovációs intézményi rendszer kialakítására és felügyeletére.
- A nemzetközi és az európai uniós kutatás-fejlesztési és innovációs témakörökben ellátja a kormányzati képviseletet. Kidolgozza és működteti a nemzetközi és európai uniós TTI-együttműködések hazai támogatási rendszerét.
- Tevékenységi körén belül kapcsolatot tart az államigazgatási, társadalmi, szakmai és érdekképviseleti szervekkel országos és regionális szinten, erősíti a kutatás-fejlesztés és az innováció társadalmi ismertségét és elismertségét.
- Részt vesz országos és regionális fejlesztési programok kidolgozásában és megvalósításában.
- Elősegíti a korszerű műszaki megoldások megismerését, elterjesztését, hasznosítását.
- Közreműködik a kutatás-fejlesztés és az innováció információs rendszerének fejlesztésében.

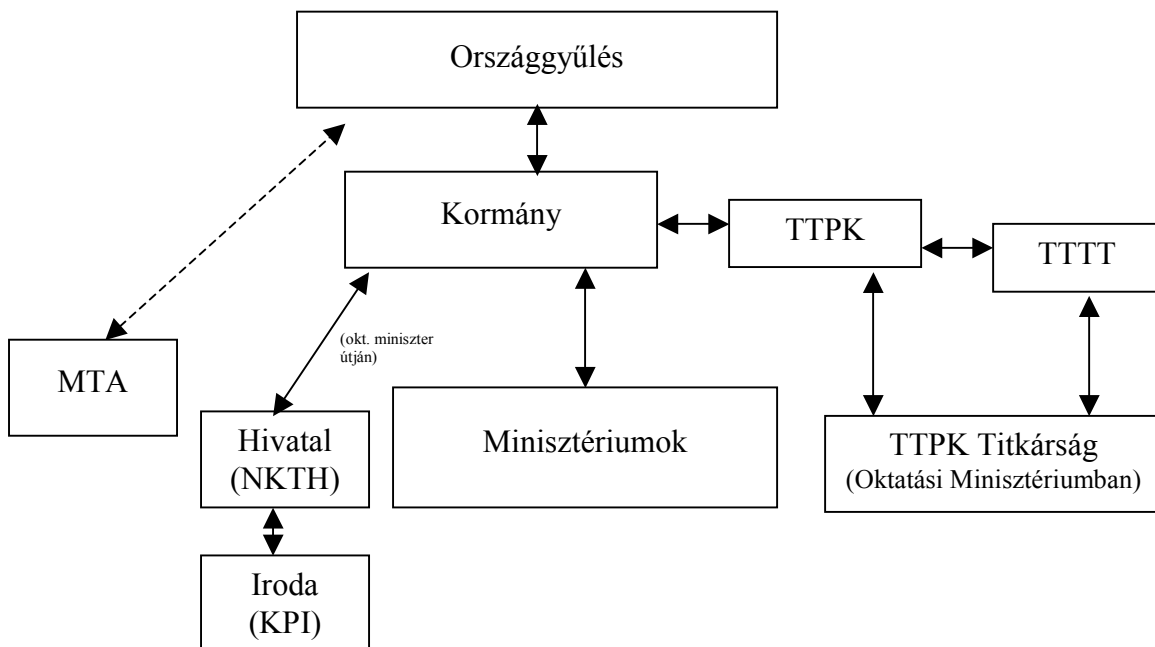
Kutatás-fejlesztési Pályázati és Kutatáshasznosítási Iroda

A jelenlegi OM Alapkezelő Igazgatóság kutatás-fejlesztési pályázat- és szerződéskezeléssel foglalkozó részlegeinek bázisán, valamint a funkcionális területek feladatellátás szerinti szétválasztásával 2003 júliusában létrejön a Kutatás-fejlesztési Pályázati és Kutatáshasznosítási Iroda (KPI, ügynökség), amely a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (NKTH) létrejöttét követően annak felügyelete alá tartozó költségvetési intézmény. Az Iroda a Hivatal létrehozásáig az Oktatási Minisztérium felügyelete alá tartozó költségvetési intézmény.

Az Iroda az 1218/2002. (XII. 29.) kormányhatározatnak megfelelően a Nemzeti Fejlesztési Terv Gazdasági Versenyképesség Operatív Programján (GVOP) belül a Kutatás, Fejlesztés és Innováció (KFI) prioritás területén működő intézkedések közreműködő szervezete. Az Iroda alkalmazottai közalkalmazottak.

A K+F-pályázatokat kezelő részlegek hatékony működtetésén túl fokozatosan ki kell építeni az Irodán belül a kutatás-fejlesztéssel és különösen a technológiai innovációval összefüggő szolgáltató funkciókat (innovációs tanácsadás, információszolgáltatás stb.). A saját szervezetében teljesített közhasznú szolgáltatásokon túl az Iroda támogatja további – elsősorban regionális – innovációs szolgáltató szervezetek működését, fejlődését. E szolgáltatások célja az, hogy a vállalkozások nemzetközi versenyképessége javuljon azáltal, hogy befogadják és alkalmazzák az új tudást.

A 3. fejezetben említett intézmények kapcsolatát a következő ábra foglalja össze (2004. január 1-jét követő állapot).

Megjegyzés: a Hivatal és az Iroda külön szervezetben történő működését szükségessé teszi a Nemzeti Fejlesztési Terv végrehajtása is. Az NFT végrehajtása során az NKTH a tervezésért és a monitoringért felelős államigazgatási szerv, a KPI a konkrét projektekért, a szerződéskötésért és a teljesítés igazolásáért felelős intézmény. Az Irodát akkreditálni kell az EU előírásainak megfelelően, a Hivatalt nem. Az NFT szabályai nem engedik meg a közös szervezetet. A Gazdasági Versenyképesség Operatív Program Irányító Hatósága az NFT végrehajtása szempontjából közvetlenül felügyeli az Irodát, és felelős annak működéséért, ezzel szemben a Hivatal ún. „partner” feladatkörben vesz részt az NFT végrehajtásában.

4. fejezet

A kutatás-fejlesztés finanszírozása

Az állami költségvetés a kutatási-fejlesztési tevékenység támogatása keretében biztosítja

- a költségvetési gazdálkodási rendszerben működő kutatóhelyek alapellátását és a felsőoktatási intézmények kutatási normatíváinak finanszírozását,
- az alapkutatások pályázati támogatására szolgáló céllelőirányzatok forrásait,
- a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap (elkülönített állami alap) támogatását,
- a minisztériumok kutatási támogatási feladataihoz rendelt forrásokat, cél-előirányzatokat,
- a kutatás-fejlesztéssel és a technológiai innovációval foglalkozó köztestületek és nonprofit szervezetek támogatását,
- a Magyar Köztársaság kutatás-fejlesztéssel összefüggő nemzetközi kötelezettségei teljesítéséhez szükséges forrásokat.

A törvény kimondja, hogy az azonos típusú feladatokhoz rendelt források tervezési, felhasználási és elszámolási szabályai egységesek legyenek.

Megjegyzés: az egységes elszámolási elvek alkalmazása a nemzetközi K+F-projektben való részvételt is érinti, mert a nemzetközi szervezetek is elfogadják a nemzeti elszámolási rendszereket, ha független harmadik fél (auditor) tanúsítja a kibocsátott számlák hitelességét és indokoltságát.

Olyan pénzügyi tervezési és beszámolási rendszert kell működtetni, ami teljes körűen és egységes rendben biztosítja a kutatás-fejlesztés támogatására fordított államháztartási források számbavételét, és ezzel alapul szolgál a nyilvánosság tájékoztatásához, az államháztartási folyamatok szakmai elemzéséhez és az ország nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségeinek a teljesítéséhez.

A rendszer tegye lehetővé a nemzetközi szerződésekben vállalt pénzügyi jellegű kötelezettségeknek a szerződések speciális szabályai szerinti teljesítését.

Kutatási és Technológiai Innovációs Alap

Kormány-előterjesztés keretében kell megvizsgálni azt, hogy a törvény a hasznosítási célú kutatás és kísérleti fejlesztés támogatásának forrásául elkülönített állami pénzalapként Kutatási és Technológiai Innovációs Alapot létesítsen. Annak érdekében, hogy az Alap létrehozása időben összhangban legyen a 2004. évi költségvetésről szóló törvény megalkotásával, az Alapra vonatkozóan – a jelen koncepcióhoz képest előrehaladottabb állapotnak megfelelően – külön törvényjavaslat készült.

A javaslat szerint az Alap feletti rendelkezési jogot az oktatási miniszter gyakorolja, és felelős annak felhasználásáért. Az oktatási miniszter a javaslat szerint az Alap tekintetében

- a) a pénzügyminiszterrel egyetértésben előkészíti, illetve kiadja az innovációs járulékról szóló jogszabályokat;
- b) tervezi az Alap számára az éves költségvetési törvényben meghatározott összegű állami támogatást;
- c) kiadja az Alap – beleértve a központi kutatás-fejlesztési programok – működésével, a rendelkezésre álló források elosztásával kapcsolatos eljárési szabályokat;

- d) határoz az Alap pénzeszközeinek felhasználására vonatkozó döntések nyilvánosságra hozatalának módjáról;
- e) kezdeményezi az Alap pénzeszközeinek felhasználásával kapcsolatos szakmai értékeléseket.

Az oktatási miniszter az Alapra vonatkozó rendelkezési jogát törvényi felhatalmazással átruházhatja.

5. fejezet

A pályázati támogatás nyújtásának általános szabályai

Megjegyzés: a törvény nem foglalkozik a költségvetési gazdálkodási rendszerben működő kutatóhelyek működésének finanszírozásával.

- A pályázati úton nyújtott támogatást kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs projektek finanszírozására az Alap – eltérően a kincstári finanszírozás jelenlegi általános gyakorlatától – minden partner, így a költségvetési gazdálkodási rendszerben működő kutatóhelyek részére is a projekt tervében jóváhagyott, az egyes részfeladatokhoz rendelt ütemezésben, azaz feladat- és forrásarányosan folyósítja.
- Rögzíteni kell, hogy azonos jellegű támogatásokat csak azonos feltételrendszerben lehet nyújtani. (Például vállalkozások projektjeinek támogatása fejezeti kezelésű előirányzatokból és elkülönített állami alapból egyaránt nyílt pályázati rendszerben történhet.)
- A törvény írja elő, hogy minden közpénzből finanszírozott kutatás-fejlesztési és kutatáshasznosítási pályázatot, programot nyilvánosan értékelni kell az eredményesség szempontjából. Ez nem jelenti azt, hogy minden esetben magát a K+F-eredményt is nyilvánosságra kell hozni. A szabályozás kialakításakor figyelembe kell venni a szellemi tulajdonra vonatkozó szabályokat, valamint a hasznosítási lehetőségekre tekintettel az üzleti szempontokat.
- A pályázati rendszer – ahol ez indokolt – biztosítson elsőbbséget azoknak a projekteknek, amelyekben a vállalkozások és a költségvetési vagy nonprofit kutatóhelyek együtt pályáznak. Az együttműködés keretfeltételeit úgy kell kialakítani, hogy érvényesüljön a projektek piacorientált szervezése.
- A pályázati támogatások odaítélésekor jelentsen előnyt a szervezet bizonyítottan sikeres előélete a korábbi pályázatok révén elnyert támogatások eredményes társadalmi vagy gazdasági hasznosítása terén, továbbá a sikeres szereplés a nemzetközi – elsősorban EU – forrásokból finanszírozott pályázatokon.
- A pályázati támogatás nyújtásának szabályai közé épüljön be az a lehetőség, hogy a bírálati eljárás része lehessen a szabadalmi információs rendszerek használata.
- A törvény mutasson irányt a pályázati rendszer egyszerűsítésére. Ennek keretében a törvény nyilvánítsa ki azt, hogy a K+F-támogatási rendszerben a lehető legegyszerűbb és a leginkább bürokrácia mentes, de elegendő ellenőrzési és visszacsatolási pontot tartalmazó eljárások kialakítása és alkalmazása szükséges.

Indoklás

A támogató – független szakértők véleménye alapján beszerzett kielégítő információk birtokában, megfelelő mérlegelés után hozott támogatási döntéssel – a pályázót alkalmasnak ítéli a projekt végrehajtására, és elfogadja, hogy a projekttervben feltüntetett költségeket, illetve az annak részét képező

támogatást érdemes felhasználni a projektben kitűzött célok megvalósítása érdekében. Ennek az elvnek a figyelembevételével kell megszervezni a támogatónál a projekt menedzselését, beszámoltatását, ellenőrzését.

Az egyszerű eljárások alkalmazását támasztja alá az is, hogy a kutatás-fejlesztés speciális képzettséget, műszer- és eszközállományt, különleges hazai és nemzetközi kapcsolatrendszerrel igénylő tevékenység, ahol igen nagy a szerepe a felhalmozott tudásnak és a referenciáknak. Sok évtizede sikeresen működő kutatóintézetek vagy több évszázados egyetemek esetében például indokoltnak látszik az általános bizalmatlanság oldása. Ezeknek az intézményeknek az esetében közvetlen garanciát jelent az is, hogy pénzforgalmuk átlátható módon, a Kincstáron keresztül bonyolódik.

A felhasználás és az elszámolás szabályai

- Szükséges a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció sajátosságainak, elsősorban a korlátozott kiszámíthatóságnak az érvényesítése (például az előzetesen előirányzott arányokhoz képest az évek során rugalmasság a kiemelt célelőirányzatok közötti átcsoportosításban).
- Ki kell alakítani a K+F-támogatások számviteli elszámolásának pontos módszereit, összhangban a kapcsolódó jogszabályokkal.

Indoklás

Megvizsgálandó, hogy ennek érdekében szükségesek-e változtatások, illetve kiegészítések a kapcsolódó jogszabályokban (számviteli törvény, adótörvények). Akár sor kerül e tekintetben jogszabályi változtatásokra, akár nem, arra mindenképpen szükség lesz, hogy részletes módszertani segédlet készüljön a K+F-támogatások és az adókedvezmények elszámolásának segítésére.

6. fejezet

A humán erőforrás fejlesztése

Az ebben a fejezetben megjelölt legtöbb kérdés szabályozása nem a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény feladata, de a koncepció szintjén szükséges a témakört érintő feladatok azonosítása.

Az állam segíti a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció számára szükséges magasan kvalifikált emberi erőforrás képzését, valamint a tehetség gondozást.

Fontos és támogatandó cél a közfinanszírozású és nonprofit kutatóhelyek, valamint a vállalati szféra közötti kutatói mobilitás elősegítése. Ennek érdekében célszerű előírni, hogy a felsőoktatásban a műszaki és természettudományi területen tanuló hallgatóknak alapvető pénzügyi, vállalkozási, iparjogvédelmi ismereteket is el kell sajátítaniuk.

Rendelkezni kell a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció területén elért eredményekért a vállalkozásoknak, kutatóhelyeknek és magánszemélyeknek adható kitüntetésekről, elismerésekről.

A tudományos fokozattal rendelkező külföldi állampolgárok kutatási-fejlesztési célú beutazásának, valamint a kutatás-hasznosításban részt vevő speciális képzettségű külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalási eljárásának adminisztratív egyszerűsítésére és ennek gyakorlati megvalósítására van szükség.

A hazai felsőoktatásban az EU-szabályozásnak megfelelően az álláshelyek legyenek megfelelő kvalifikációval rendelkező külföldi szakemberekkel is betölthetők nemzetközi pályázatok alapján, amelyek elbírálásában más székhelyű hazai és külföldi szakemberek vegyenek részt.

A tudásalapú, tanulótársadalom kialakulásának elősegítése érdekében a felnőttoktatás támogatása, beleértve a kisvállalkozók tömegeinek igen kedvezményes képzési lehetőségeit is, nélkülözhetetlen feltétele az innováció kiterjedésének a gazdaság széles területeire.

7. fejezet

A szellemi tulajdon kezelése, a támogatás felhasználásával létrejött szellemi javakkal való rendelkezés

Az innováció eredményességével kapcsolatban szükséges a szellemi tulajdonjogok lehető leghatékonyabb védelmének érvényesítése.

A Magyarországon tett szabadalmi, használati és formatervezési mintaoltalmi bejelentések hasznosításának elősegítésére külön támogatási rendszert kell létrehozni, és a szellemi tulajdon hasznosításának elősegítésére pénzügyi ösztönzőket kell bevezetni.

Erősítse a törvény a támogatott projektekből részt vevő szervezetek és személyek érdekeltiségét a létrejött eredmények gazdasági, üzleti célú hasznosítására.

A projekt eredményeképpen létrejött szellemi javak tulajdonjogának rendezése az innovációs folyamatban részt vevő partnerek (konzorcium, társulás tagjai) előzetes megegyezése alapján történjen. A részletes szabályozást úgy kell kialakítani, hogy az üzleti hasznosítás érdekei legyenek meghatározók, de minden érintett partnernek érdeke legyen az együttműködés.

Közszolgáltatási célú projektek esetén a közzététel, illetve a korlátlan terjesztés joga kiköthető.

A költségvetési gazdálkodási rendszerben működő kutatóhelyek számára lehetővé kell tenni, hogy résztulajdont szerezzenek azokban a vállalkozásokban, amelyek az adott kutatóhelyen létrejött eredmények gazdasági vagy társadalmi hasznosítására létesülnek („spin-off” vállalkozások).

8. fejezet

A kutatás-fejlesztést és a technológiai innovációt támogató intézményrendszer

A törvény tartalmazzon rendelkezéseket a kutatás-fejlesztést és az innovációt segítő intézmények struktúrájával, feladataival és működésével kapcsolatban mind országosan, mind regionálisan. Ezen belül szükséges annak meghatározása, hogy az állam milyen intézményeket támogat és milyen keretek, feltételek között.

A törvény rögzítsen a kutatás-fejlesztésért és a technológiai innovációért felelős közigazgatási szervek és a szakmai, társadalmi érdekképviselői szervek kapcsolatrendszerének erősítését célzó előírásokat.

A törvény – az együttműködést segítő szervezetek között – foglalkozzon a vállalkozások szakmai szövetségeinek szerepével a vállalkozások hálózatszerű kutatási-fejlesztési együttműködésének szervezésében, valamint a kis- és középvállalkozások számára szervezett speciális EU projektekből való részvétel elősegítésében.

A törvény írja elő az állami TTI-politika információs rendszerének megvalósítását, beleértve a kutatások nyilvántartását, a támogatások hasznosulásának értékelését, az új

technológiák társadalmi és gazdasági kockázatainak² és gazdasági hasznosíthatóságának³ elemzését. Írja elő továbbá az OECD-ben elfogadott módszerek alapján nemzetközileg is összehasonlítható módon történő, folyamatos adatszolgáltatást a hazai K+F és technológiai innováció helyzetéről, valamint a döntés-előkészítést segítő elemzések készítését.

A törvény írja elő, hogy az állam segítse a kutatás-fejlesztést és innovációt végző intézményeket, vállalkozásokat a szakterületi együttműködésüket megkönnyítő információk szervezett gyűjtésének és azok szolgáltatásainak támogatásával. Ennek keretében szükséges a kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységhez szükséges szakirodalmat gyűjtő könyvtárak szolgáltatásainak fejlesztése, ezek támogatása a szakterület szerint illetékes minisztériumok részéről.

A törvény segítse a tudományos kutatóhelyekhez kötődő, a kutatási eredmények hasznosítását végző tudásintenzív vállalkozások létrehozását célzó intézményekkel (regionális egyetemi és kutatóintézeti tudásközpontok, technológiai és innovációs központok), közvetett gazdasági eszközökkel, valamint a hálózat-, a klaszterképződés és a regionális tudásközpontok működési feltételeinek megteremtésével. Mindennek össze kell épülnie a gazdaságpolitika más területeivel és eszközeivel (ipari parkok, inkubátorházak, induló és kisvállalkozások támogatása, beszállítói, befektetői, területfejlesztési programok stb.).

9. fejezet

Az üzleti szektor innovációs tevékenységét és az üzleti célú K+F-ráfordítások növelését ösztönző közvetett eszközök

Az ebben a fejezetben megjelölt legtöbb kérdés szabályozása nem a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény feladata, de a koncepcióban szükséges a témakört érintő feladatok azonosítása.

A vállalkozások számára kutatási-fejlesztési tevékenység esetében nyújtott fiskális ösztönzőkkel – adókedvezményekkel – szükséges ösztönözni a vállalkozások innovációs tevékenységét.

Indokolt, hogy fennmaradjon az adóalap-kedvezmény a vállalati K+F közvetlen költségeinek 100%-a arányában, illetve ez – a Pénzügyminisztériummal egyeztetve és a próbaszámítások eredményei alapján – esetleg módosulhat a többi, az alábbiakban részletezett kedvezmény bevezetésének függvényében.

Új ösztönzőként javasolható egy, a kutatási-fejlesztési ráfordításokhoz kapcsolódó adóhitel-konstrukció. A javasolt adóhitel a kutatási-fejlesztési eredmények hasznosulását kifejező aktiválásával törlődne.

Vizsgálandó, hogy az induló kis- és középvállalkozások működésük első 4-5 évében a fenti adóalap-kedvezményeket 0 vagy negatív adóalap esetén is igénybe vehetnék, azaz a szabályozás mértékében normatív K+F-támogatást kapnának.

Szükséges, hogy a törvény tartalmazza a kis- és középvállalkozások kiemelt támogatásának és ösztönzésének szabályait, beleértve az innovatív kis- és középvállalkozások feltőkésítésének lehetőségeit (magvető típusú tőke, részt vevő típusú, illetve kockázati tőke).

Megjegyzés: megvizsgálandó a K+F-exportszolgáltatások áfa-kötelezettségére vonatkozó szabályok megváltoztatásának lehetősége. A jelenlegi törvény ugyanis a K+F-szolgáltató telephelyén végzett tevékenységet nem tekinti exportnak, függetlenül attól, hogy a szolgáltatás megrendelője belföldi vagy külföldi. Ez súlyos

² „Technology Assessment”

³ „Technology Rating”

gondot okoz az EU K+F-pályázati együttműködésekben, mert az EU-projektekben az áfát nem finanszírozzák.

Az ösztönzőre próbaszámítások végzése szükséges, és ennek alapján lehet részletesen kidolgozni a javasolt szabályozási konstrukciót.

A jelenlegit meghaladó költségvetési hatással járó K+F-adókedvezmények bevezetésére a Pénzügyminisztérium az előzetes szakértői és tárcaközi egyeztetés során nem látott lehetőséget.

10. fejezet

Monitoring, információ és tájékoztatás

Indokolt a Nemzeti Kutatás-nyilvántartási Rendszer törvényi szintű szabályozása, ami biztosítja a pályázati döntések és a pályázati ellenőrzések információinak intézményes bekapcsolását a Nemzeti Kutatás-nyilvántartási Rendszerbe. Ennek célja egyrészt a támogatások átláthatósága, másrészt az együttműködés, a partnerkeresés segítése. A Nemzeti Kutatás-nyilvántartási Rendszer működését össze kell hangolni más, a költségvetési források nyilvántartásával és monitoringjával kapcsolatos rendszerekkel.

A pályázati és a nyilvántartási rendszerek jobb összekapcsolásával ésszerűsíteni kell a pályázati adatszolgáltatást és a Nemzeti Kutatás-nyilvántartási Rendszerbe kerülő információk előállítását annak érdekében, hogy a pályázóktól bekért dokumentáció minél egyszerűbb legyen, és ne tartalmazzon párhuzamosságokat.

A törvényben célszerű rögzíteni a támogatásban részesülő kutatóhelyek és más jogalanyok beszámolási kötelezettségét a támogatás felhasználásával nyert eredményekről. A költségvetési gazdálkodási rendszerben működő kutatóhelyek alapfeladatai körében elért eredményekről rendszeres éves beszámolók készüljenek a fenntartónak. A beszámolók üzleti érdeket nem sértő változatai is készüljenek el a nyilvánosság részére.

A pályázati támogatásban részesülő nagyobb projektek kutatási céljainak teljesítéséről a támogató szervezésében nyilvános prezentációk készüljenek az üzleti érdekek sérelme nélkül.

A támogatott projektekben létrejött új eredmények közül azok, amelyek kiadványban megjelennek, köteles példányként kerüljenek be a könyvtári rendszerbe.

A kutatástámogatási rendszer eredményességének rendszeres vizsgálata szükséges – a Kormánytól és a támogatást lebonyolító szervezetektől független szervezet rendszeres megbízása a kutatástámogatási rendszer hatékonyságnak vizsgálatával, az Európai Unióban alkalmazott metodika alapján.

Biztosítani kell a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció folyamatának (ráfordításainak és eredményeinek) rendszeres mérését az EU és az OECD módszertana alapján, és a nemzeti statisztikai rendszerrel összehangoltan eleget kell tenni a reális K+F- és innovációs adatszolgáltatási igényeknek, valamint ki kell elégíteni a hazai és nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségeket.

11. fejezet

Nemzetközi kapcsolatok, EU-integráció

A törvényben meg kell határozni a nemzetközi kétoldalú és sokoldalú kormányközi kapcsolatokban az állami képviseleti feladatokat.

A törvény jelölje meg a kutatás, fejlesztés és a technológiai innováció területén az EU illetékes szerveivel történő kapcsolattartásért, a tagállami működés feladatainak ellátásáért,

valamint az EU által biztosított kutatási, fejlesztési és technológiai innovációs források felhasználási politikájáért felelős államigazgatási szervezetet.

A törvény deklarálja, hogy a magyarországi jogi és természetes személyek alanyi jogon, szabadon működhetnek együtt nemzetközi tudományos és technológiai projekteken, betartva az egyéb előírásokat (pl. csúcstechnológia exportjának tilalma bizonyos célterületek felé).

A törvény biztosítsa az EU és más nemzetközi K+F-programokban részt vevő, költségvetési gazdálkodási rendszerben működő és nonprofit szervezetek részére az áthidaló pénzügyi támogatások nyújtásának lehetőségét.⁴

A törvény ösztönözze a nemzetközi kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs együttműködést, a Magyarországon létrehozott tudás és technológia hazai érdekekkel összhangban álló külföldi hasznosítását, valamint a külföldön létrehozott tudás és technológia magyarországi adaptálását és hasznosítását.

A törvény szabályozza a nemzetközi tudományos és technológiai együttműködés során létrejött szellemi tulajdonjogok sorsát.

A törvény rögzítse a nemzetközi projektekhez elnyert nemzetközi vagy külföldi támogatásainak áfa- és vámmentességét.⁵

A törvény segítse a magas vagy speciális képzettségű, a hazai költségvetési szervek vagy kutatóhelyek kutatás-fejlesztési és kutatáshasznosítási tevékenységéhez szükséges külföldi ösztöndíjasok és munkavállalók ügyeinek gyorsított és kedvezményes elbírálását.

12. fejezet

A kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció társadalmi ismertségének és tekintélyének erősítése

A törvény tartalmazzon a kutatás-fejlesztés és az innováció társadalmi népszerűsítését segítő intézkedéseket, amelyek célja egyrészt a társadalom széles körének tájékoztatása és megnyerése, másrészt a természettudományos és műszaki pályák vonzerejének növelése. Ilyen lehet például a következő tevékenységek támogatása:

- tudományos, technológiai és innovációs ismeretterjesztő rendezvények, kiállítások, versenyek szervezése,
- a kutatás-fejlesztés és az innováció eredményeit, társadalmi és gazdasági hasznát bemutató kiadványok, műsorok készítése és terjesztése,
- a tudomány és a technika történetét és újdonságait bemutató múzeumok, játszóházak fejlesztése,
- tudományos portálok, honlapok kialakítása és folyamatos frissítése,
- speciális ifjúsági programok szervezése (ötletlabor, tábor, tehetséggondozás) a műszaki és természettudományos pályák vonzerejének növelésére,
- a tudományos életben való esélyegyenlőséggel összefüggő témák (nők a tudományban, etikai kérdések, fiatalok ösztönzése, részt vevő típusú kormányzás) megjelenítése a közgondolkodásban.
- a tudomány és társadalom párbeszédét, a kutatók felelős társadalmi szerepvállalását előmozdító rendezvények, projektek.

⁴ Ez a lehetőség az Alapról szóló külön törvényben kiadási jogcímként megjelenik.

⁵ Az EU számára Magyarország vállalta ezt a kötelezettséget, de más relációkban is fontos: például ez az akadálya az Egyesült Államokban elnyert NSF és NIH támogatások magyarországi felhasználhatóságának is.

Fontos társadalmi érdek, hogy a kutatás-fejlesztés és az innováció társadalmi ismertségének és tekintélyének növelésére szolgáló tevékenység ne kizárólag a nagyvárosokra koncentrálva, hanem területileg széles körben, a régiókra és a kistérségekre kiterjedve történjen.

Hatálybalépés

A törvény hatálybalépését 2004. január 1-jére célszerű előirányozni.

Egyéb záró rendelkezések

Az átmeneti rendelkezések tartalmazzák a törvény hatálybalépésekor már megkötött, illetve megnyert pályázatok sorsával kapcsolatos eljárásokat.

A Kormány
1089/2003. (IX. 4.) Korm.
határozata

a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény koncepciójáról⁶

I.

1. A Kormány a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvénytervezet készítését határozza el.

2. A törvénytervezet előkészítése során a részletes koncepcióban szereplő – az Európai Unió (EU) és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) ajánlásaival, állásfoglalásaival harmonizáló – alapelvekből és célokból kell kiindulni.

3. A törvény határozza meg az állam felelősségét és alapvető feladatait a szabályozási és a támogatási rendszer hatékony működésében:

- a) az egyéni érdekekkel szemben elsőbbséget élvező közérdek védelme;
- b) az innovációpolitikai cél- és eszközrendszer meghatározása és érvényesítése a döntéshozatali folyamatokban;
- c) a költségvetési kutatóhelyek alapfeladatainak ellátásához szükséges források egységes elvek szerinti biztosítása az állami költségvetésben;
- d) az innováció keresleti oldalát ösztönző közgazdasági és jogi keretfeltételek biztosítása, ezen belül az adókedvezmények és a tőkepiaci ösztönzők szabályozása;
- e) a kutatást, fejlesztést és az innovációs folyamatot szolgáló információs rendszer kialakítása;
- f) a kutatás-fejlesztés és az innováció emberi erőforrásainak biztosítása: a magas képzettségű kutatói réteg utánpótlása, a kutatói állomány elöregedésének megállítása, beleértve a magyar tudomány és a technológiai innováció szempontjából fontos külföldi ösztöndíjasok és munkavállalók beutazásának könnyítését;
- g) az innováció szempontjából fontos ismeretek integrálása az oktatási, képzési és szakképzési rendszerbe, a sikeres K+F és innovációs tevékenységhez szükséges menedzserek, jogi, pénzügyi és marketing szakemberek (posztgraduális) képzésének megszervezése, ilyen típusú képzések ösztönzése;
- h) a kutatás-fejlesztési és innovációs feladatok hatékony kormányzati ellátását biztosító intézményrendszer létrehozása és működtetése;
- i) a kutatás-fejlesztés és innováció nemzetközi együttműködésének támogatása, különös tekintettel Magyarországnak az Európai Kutatási Térségbe történő eredményes

⁶ Megjelent a Magyar Közlöny 2003/103. (IX. 4.) számában.

beilleszkedésére és az EU Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjában való részvételre;

j) a kutatás-fejlesztés és az innováció céljait szolgáló, az államháztartás mindenkori pozíciójához mérten stabil, kiszámítható finanszírozási rendszer kialakítása és működtetése.

4. A törvény tekintse a nemzeti innovációs rendszer részének mindazon intézményeket, szervezeteket, vállalkozásokat, amelyek kutatási-fejlesztési vagy innovációs tevékenységet végeznek – tekintet nélkül tulajdonosukra, jogállásukra, illetve szervezeti formájukra, gazdálkodásuk jellegére, és egységes szemlélettel határozza meg az alapvető szakmapolitikai követelményeket. Az innovációs rendszer részének kell tekinteni továbbá az e területen dolgozó természetes személyeket is.

5. A törvény határozza meg:

a) a kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységekkel kapcsolatos fogalmakat az alkalmazása szempontjából az EU és az OECD által elfogadott fogalomrendszerrel összhangban,

b) a kutatás-fejlesztéssel és a technológiai innovációval kapcsolatos támogatások és kedvezmények nyújtásának általános feltételeit,

c) a technológiai innováció támogatásának forrásául Kutatási és Technológiai Innovációs Alap létrehozását,

d) a kutatási, fejlesztési és technológiai innovációs célra fordított közpénzek felhasználásának közbenső és utólagos értékelésével, valamint az értékelésen alapuló visszacsatolással kapcsolatos alapvető követelményeket.

II.

A törvénytervezet és az abban foglalt javaslatok előkészítése érdekében a következő intézkedések szükségesek:

1. Meg kell teremteni annak feltételeit, hogy a különböző tudományos, szakmai és társadalmi szervezetek véleményt nyilváníthassanak az innovációról szóló törvénytervezet elveiről, továbbá javaslataikkal segítsék a törvényelőkészítő munkát.

Felelős: oktatási miniszter

Határidő: 2003. szeptember 15.

2. A Kormány felkéri az oktatási minisztert a törvénytervezet kidolgozására és a Kormány elé terjesztésére.

Felelős: oktatási miniszter
igazságügy-miniszter

Határidő: 2003. november 15.

3. A kutatás-fejlesztés ösztönzésével és hasznosításával kapcsolatos állami feladatok ellátására 2004. január 1-jével Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatalt, mint önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező, Kormány által irányított országos hatáskörű államigazgatási szervet kell létrehozni, a felügyeleti jogokat az oktatási miniszter gyakorolja. A Hivatal önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv, előirányzatai felett teljes jogkörrel rendelkezik, a központi költségvetésben az Oktatási Minisztérium fejezetén

belül fejezeti jogosultsággal rendelkező önálló címként szerepel. A Hivatal létrehozásáról és működtetésének elveiről kormány-előterjesztést kell készíteni.

Felelős: oktatási miniszter
gazdasági és közlekedési miniszter

Határidő: a benyújtásra az egyeztetést követően:
2003. szeptember 30.

4. A törvény hatálybalépésével egyidejűleg a Kutatás-fejlesztési Pályázati és Kutatáshasznosítási Iroda Kutatás-fejlesztési Pályázati és Kutatáshasznosítási Ügynökséggé alakul át.

Felelős: oktatási miniszter

Határidő: a törvény hatálybalépésével egyidejűleg

Dr. Medgyessy Péter s., k.,
miniszterelnök